

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

Кафедра економіки та фінансів

ЛІТЕРАТУРА

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для самостійної роботи з дисципліни

«ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

**для студентів усіх напрямів підготовки
денної та заочної форми навчання**

Тернопіль-2015

Методичні вказівки для проведення практичних занять з дисципліни «Глобальна економіка» для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форми навчання // укл. Панухник О.В., Маркович І.Б. – Тернопіль, ТНТУ ім.І.Пулюя, 2015. – 47 с.

Укладачі: Панухник Олена Віталіївна, доктор економічних наук,
завідувач кафедри економіки та фінансів
Тернопільського національного технічного університету імені
Івана Пулюя

Маркович Ірина Богданівна, кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільського національного технічного університету імені
Івана Пулюя

З М І С Т

Передмова.....	5
Тема 1. Часові межі феномену глобалізації.....	6
Тема 2. Сучасна методологія глобалістики	11
Тема 3. Школи і міждисциплінарний статус глобалістики	13
Тема 4. Становлення глобальної економіки	17
Тема 5. Цивілізаційні виміри глобальних економічних процесів	19
Тема 6. Суперечності і дуалізм сучасного етапу глобалізації	25
Тема 7. Парадоксальна природа глобальних трансформацій	29
Тема 8. Альтерглобалізм та його форми.....	31
Тема 9. Глобальна економіка як прогностична реальність.....	33
Тема 10. Регулятивні механізми глобальної економіки.....	38
Тема 11. Міжнародні стратегії глобалізації.....	39
Тема 12. Конкурентна стратегія розвитку України умовах глобалізації.....	41
Орієнтовні питання на екзамен.....	43
Перелік рекомендованої літератури.....	45

ПЕРЕДМОВА

Мета дисципліни: формування у студентів знань умов і факторів становлення та механізмів функціонування глобальної економіки.

Завдання дисципліни: виявлення системної сутності економічної глобалізації; визначення глибини впливу глобальних трансформацій на світові інтеграційні процеси; ідентифікація основних параметрів глобального розвитку; визначення сучасних ринкових та інституційних методик глобального менеджменту; аналіз особливостей формування національних і міжнародних стратегій розвитку.

Предмет дисципліни: відносини між суб'єктами глобального бізнесу, що визначаються специфікою, закономірностями та тенденціями сучасних економічних трансформацій.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки магістрів

Вивчення змісту дисципліни базується на знаннях менеджменту, міжнародної економіки, міжнародної економічної діяльності України, міжнародних фінансів.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни

Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати:

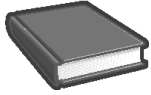
- природу, передумови та фактори становлення глобальної економіки;
- закономірності глобальної корпоратизації бізнесу;
- генезис глобальної економічної інтеграції;
- характер, форми, моделі та конкурентні переваги регіональної економічної інтеграції в глобальних умовах розвитку;
- динаміку процесів інституціоналізації глобального економічного розвитку;
- форми та механізми соціалізації глобальної економіки;
- механізми та інструментарій антициклічного регулювання економік в глобальній системі;
- дію конкурентних механізмів глобального ринку;
- напрями інтеграції України в глобальний економічний простір.

Уміти:

- аналізувати тенденції глобалізації економічного розвитку;
- виявляти та оцінювати проблеми розвитку міжнародного бізнесу в умовах глобалізації;
- розробляти стратегічні заходи для забезпечення міжнародної конкурентоспроможності товарів, послуг, підприємств, галузей, міжгалузевих комплексів;
- організувати процеси управління міжнародною економічною діяльністю регіонів, галузей, міжгалузевих комплексів;
- визначати регулятивні пріоритети формування сучасної міжнародної економічної політики.

ТЕМА 1. ЧАСОВІ МЕЖІ ФЕНОМЕНУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Зміст теоретичної частини заняття:

- 1.1. Теоретико-методологічні основи аналізу глобалізації
- 1.2. Сутність економічної глобалізації та етапи її розвитку
- 1.3. Поняття інтернаціоналізація, інтеграція й глобалізація та зв'язок між ними

В результаті вивчення даної теми, студенти повинні опанувати теоретико-методологічні основи аналізу глобалізаційних процесів та розуміти походження даного явища, його історичні передумови.

Також, слід звернути увагу на соціальний феномен глобалізації як результату людської діяльності, вказати на особливості економічної глобалізації як частини загальносвітового глобалізаційного процесу.

Студенти повинні вміти охарактеризувати такі основні елементи глобальної економіки, як:

- міжнародну науково-технічну сферу;
- систему міжнародного виробництва;
- світові ринки і міжнародну торгівлю;
- міжнародну валютно-фінансову систему.

Студенти повинні вміти представити процеси глобалізації у вигляді чотирьох складових.

Перший процес — інтеграція національних економік у світову економічну структуру, яку можна розглядати як глобальну піраміду.

Другий процес — інтеграція локальних середовищ розміщення соціумів у світове середовище, що передбачає виникнення політичної й економічної відповідальності за стан оточуючого середовища й установлення механізмів такої відповідальності на міжнародному рівні.

Третій процес — політична інтеграція країн у регіональні блоки й світове співтовариство. Це також передбачає передачу частини державного суверенітету, функцій управління й відповідальності таким організаціям, як ООН, НАТО.

Четвертий процес — інтеграція інформаційного національного простору в єдиний світовий простір, де уніфікуються потоки інформації та їх ідеологічне наповнення. Таким чином, під впливом зазначених процесів в останні роки відбувається зростання й посилення механізму глобального управління розвитком світової економіки.

Необхідно розширено вивчити особливості цих процесів, можливості та загрози, які вони несуть для країн-лідерів та менш розвинутих держав.

Слід звернути увагу на співвідношення між поняттями інтернаціоналізації, інтеграції та глобалізації.

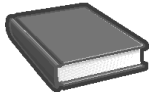
Студенти повинні вміти виокремити особливості наступних форм міжнародної економічної інтеграції:

- 1) зона вільної торгівлі;

- 2) митний союз;
- 3) спільний ринок;
- 4) економічний (включаючи валютний) союз;
- 5) політичний союз.

ТЕМА 2. СУЧАСНА МЕТОДОЛОГІЯ ГЛОБАЛІСТИКИ

Зміст теоретичної частини заняття:

- 2.1. Сутність категорій "глобалістика" та "глобалізація" та їх складові
- 2.2. Закономірності та тенденції глобалізації
- 2.3. Класифікація типів глобальних проблем

Вивчення даної теми зорієнтоване на виявлення закономірностей та загальних тенденцій глобалізації.

Студенти повинні зрозуміти, що глобалізм як нова ідеологія потребує структурно-цілісного погляду на систему соціальних взаємозв'язків у сучасному світі, а також на явища, що набувають міждержавного характеру. І на основі цього необхідно отримати розуміння тих проявів глобалізаційних процесів, які характерні для країн різного рівня розвитку.

Також, слід вміти відокремити та проаналізувати позитивні та негативні наслідки глобалізаційних процесів, особливо звернувши увагу на нерівномірність розподілу переваг у світовому масштабі.

Окремим питанням розгляду є класифікація типів глобальних проблем, зокрема:

1. Універсальні проблеми політичного і соціально-економічного характеру (глобальна проблема сталого розвитку світу, глобальна проблема суспільної організованості й керованості світовим співтовариством та ін.).

2. Глобальні проблеми переважно природно-економічного характеру (енергетична, продовольча, сировинна, ресурсна та ін.).

3. Глобальні проблеми переважно соціального характеру (демографічна, міжнаціональних і міжконфесійних відносин, демократії, духовності, охорони здоров'я, корупції, безробіття, організованої злочинності та ін.).

4. Глобальні проблеми екологічного характеру (забруднення навколишнього середовища, гомеостазного розвитку системи „людство – природа” тощо).

5. Глобальні проблеми інформаційного характеру („інформаційного вибуху”, створення єдиного інформаційного поля, інформатизації суспільства тощо).

6. Глобальні проблеми технологічного характеру („високої” технологізації виробництва, освіти, управління тощо).

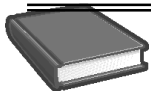
7. Глобальні проблеми науково-інтелектуального характеру (інтеграції науки, кризи освіти тощо).

8. Глобальні проблеми змішаного типу (війни і миру, міжнародного тероризму, культури, цивілізації).

ТЕМА 3.

ШКОЛИ І МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ СТАТУС ГЛОБАЛІСТИКИ

Зміст теоретичної частини заняття:

- 3.1. Теоретичні та методологічні проблеми сучасної глобалістики
- 3.2. Наукові школи дослідження глобалістики

У даній темі слід розглянути загальні характеристики теоретичних та методологічних проблем сучасної глобалістики як міждисциплінарної галузі наукових досліджень, спрямованих на виявлення сутності, тенденцій і причин процесів глобалізації, інших глобальних процесів і проблем, пошук шляхів утвердження позитивних та подолання негативних для людини і біосфери наслідків цих процесів.

Студенти повинні вміти дати характеристику таким напрямам глобалістики:

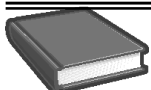
- 1) Філософсько-методологічний напрям
- 2) Природничо-науковий напрям
- 3) Технологіко-економічний напрям
- 4) Соціо-природничий напрям
- 5) Соціальний напрям
- 6) Політичний напрям
- 7) Культурологічний напрям
- 8) Прогностичний напрям

Особливу увагу при вивченні даної теми слід звернути на наукові школи глобалістики, зокрема, виділити концепцію «Межі зростання», концепцію «сталого розвитку», школу мітозу біосфер, школу контрольованого глобального розвитку, школу світ-системного аналізу.

ТЕМА 4.

СТАНОВЛЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Зміст теоретичної частини заняття:

- 4.1. Чинники глобалізації
- 4.2. Форми прояву глобалізації
- 4.3. Еволюція напрямків глобалізації
- 4.4. Особливості глобальної економіки

У даній темі необхідно розглянути технічні, технологічні, соціально-економічні, політичні, культурні та морально-етичні чинники глобалізації.

Слід виокремити наступні форми прояву глобалізації:

- становлення загальнопланетарного науково-інформаційного простору, глобальної інформаційної інфраструктури, мережних інформаційних технологій, світової комунікаційної системи й технологічних макросистем у сфері виробництва, транспорту й зв'язку;
- інтенсифікація міжнародних трансакцій, розвиток електронної комерції, становлення ринків робочої сили, товарів, інформаційних технологій на основі поступового зняття бар'єрів у торгівлі, підписання багатосторонніх торговельних угод і т.п.;
- швидкий ріст світового фінансового ринку, що функціонує в режимі реального часу на основі об'єднання ринкових і мережних комп'ютерно-комунікаційних технологій;
- різке збільшення обсягів і швидкості переміщення капіталів; інтенсифікація глобальних фінансових операцій. Завдяки розвитку електронних технологій і новітніх засобів зв'язку світова фінансова система перетворилася в постійно діючу глобальну мережу, у межах якої так звані мегабайтні гроші (у формі сигналів на моніторі) швидко переміщуються в будь-яку крапку миру, проходячи крізь кібер-простір і багаторазово змінюють напрямок свого руху.

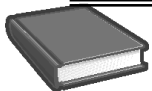
Студентам потрібно освоїти матеріал щодо емпіричного оцінювання рівня глобалізованості економіки окремої країни.

Необхідно вміти пояснити за якими ознаками прихильників економічної думки на глобалістів та антиглобалістів.

ТЕМА 5.

ЦИВІЛІЗАЦІЙНІ ВИМІРИ ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Зміст теоретичної частини заняття:

- 5.1. Характеристика ключових глобальних проблем економічного розвитку
- 5.2. Цивілізаційні виміри глобального економічного розвитку

Студенти повинні вміти виокремити глобальні проблеми за трьома сферами дії.

До першої сфери належать проблеми, які виникають у процесі взаємодії природи та суспільства.

Серед них: надійне забезпечення людства продовольством, сировиною, енергією тощо, збереження природного навколишнього середовища, освоєння ресурсів Світового океану, космічного простору.

До другої сфери належать проблеми суспільних взаємовідносин, а саме: відносини між державами з різним економічним устроєм, подолання економічної відсталості багатьох країн світу, локальні, регіональні та міжнародні кризи і т.п. На передній план серед них вийшла проблема регіональних конфліктів, у тому числі і в трансформаційних країнах.

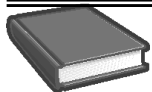
Третя сфера – розвиток людини, забезпечення її майбутнього. Вона охоплює, перш за все, проблеми пристосування сучасної людини до умов, що змінюються під впливом науково-технічного прогресу природного та соціального середовища, питання сучасної урбанізації, боротьби з епідеміями та важкими захворюваннями.

Також необхідно розглянути питання особливостей міждержавного регулювання глобальних проблем та цивілізаційні виміри глобального економічного розвитку.

ТЕМА 6.

СУПЕРЕЧНОСТІ І ДУАЛІЗМ СУЧАСНОГО ЕТАПУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Зміст теоретичної частини заняття:

- 6.1. Дуалізм сучасного етапу глобалізації
- 6.2. Діапазон і характер критики глобальних економічних процесів

Дана тема спрямована на вивчення проявів дуалізму сучасного етапу глобалізації, зокрема, необхідно виділити наступні групи проблем взаємовідносин:

- 1) суперечності між країнами-лідерами («глобальною тріадою») (Японія, США, ЄС);
- 2) економічна постколонізація (зростання питомої ваги ТНК на ринку країн, що розвиваються та наявність хвилеподібного просування капіталу);
- 3) вибіркова підтримка деяких регіонів країн, що розвиваються.

Студенти повинні опанувати навички із аналізу передумов формування та проявів системи критики глобальних процесів, яка може бути представлена сімома основними напрямками.

1. Представники першого напрямку звертають увагу на те, що достатньо специфічно інтегрує всі країни світу, оскільки існують всі ознаки того, що поляризація світу не тільки збережеться, але й одержить нові виміри.

2. Другий напрямок критики пов'язаний з особливостями неоліберальної платформи економічного розвитку країни, беззастережне використання якої досить часто призводило до соціально-економічних криз в країнах з традиційним або індустріальним характером розвитку.

3. Третій напрямок представляє скептичний погляд американських вчених, які вважають, що головною метою сучасного етапу глобалізації є приховування конфронтації трьох регіональних блоків: Північно-американського, європейського та Азіатського.

4. Четвертий напрямок ґрунтується на аналітичних висновках про те, що в країнах-лідерах світової економіки ефективність виникає у доволі великих зонах виробництва, які в подальшому процесі розвитку глобалізації стануть абсолютно неконкурентоспроможними внаслідок лібералізації національних режимів, оскільки конкуренти є здатними демонструвати більш низький рівень витрат.

5. П'ятий напрям критики звертає увагу на те, що сьогодні глобальним є лише світовий ринок капіталів. Вільне переміщення товарів, послуг, технологій є обмеженим, в той час як доцільною є лібералізація саме ринку товарів та послуг, а не капіталів, які потребують державного контролю і регулювання.

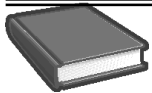
6. Шостий напрям визначається американськими ізоляціоністами, які вважають глобалізацію системою допуску на американський ринок демпінгових товарів з країн третього світу, що спричинює відтік вільного американського капіталу до країн світової периферії і послаблює конкурентні позиції США.

7. Сьомий напрям визначається проблемою співвідношення феномену глобалізації і феномену вестернізації (культурна асиміляція Центральною цивілізацією інших немодернізованих територій та становлення глобальної цивілізації з гомогенізованою культурою (цінності лібералізму та універсалізму домінують, напрямок розвитку визначають глобальні ринки та глобальні фінансово-економічні інститути, які покликані регулювати конкурентні відносини між корпоративними елементами до числа яких відносять національні держави і міждержавні утворення).

ТЕМА 7.

ПАРАДОКСАЛЬНА ПРИРОДА ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Зміст теоретичної частини заняття:

- 7.1. Теоретичні моделі і сучасна практика глобальних трансформацій.
- 7.2. Глобальні економічні парадокси: зміст і об'єктивна природа.
- 7.3. Фінансові кризи та їх вплив на світову економіку.
- 7.4. Інформаційні процеси в глобальній економіці.

У цій темі слід розглянути теоретичні моделі та особливості сучасної практики глобальних трансформацій. Необхідно отримати чітке розуміння термінологічної бази трансформаційних процесів, зокрема терміну «трансформація», зрозуміти чим даний термін відрізняється від поняття «розвиток» або «зміна».

Окремим питанням слід виділити розгляд економічних парадоксів, найбільшу увагу з яких приділити парадоксам:

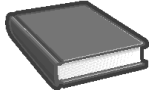
- домашнього зміщення (зсуву) капіталу;
- Філдстайна-Харіоке;
- низької мобільності нетто-потоків капіталу.

Студенти повинні детально проаналізувати особливості проявів фінансових криз, виявити закономірності їх виникнення, подати їх класифікацію.

Також потрібно акцентувати увагу на інформаційних процесах в глобальній економіці, зокрема, розглянути інформацію як складову інших глобальних проблем міжнародного співтовариства.

ТЕМА 8. АЛЬТЕРГЛОБАЛІЗМ ТА ЙОГО ФОРМИ

Зміст теоретичної частини заняття:

- 8.1. Альтерглобальні сценарії світового розвитку
- 8.2. Антиглобалістські рухи: ідеологія і програми, мотивація і результати
- 8.3. Глобалізація і бідність

У даній темі слід розглянути альтерглобальні сценарії світового розвитку. Варто звернути увагу на такі принципові особливості руху як:

- неієрархічні принципи взаємодії між собою, антипартійність, антибюрократизм, антиавторитаризм.

- заперечення ідеологічної монополії, свобода дискусії.

- орієнтація на позапарламентські методи боротьби, опора на альтернативні державі структури суспільства (соціальні форуми, автономні культурні центри, мережі взаємодопомоги, земляцтва, сквоти тощо).

- акцент на розвитку «іншої культури», нових – гуманістичних, неконкурентних взаємостосунків людини з людиною, осіб з групою, людей з природою.

Необхідно виявити, яким чином здійснюється діяльність антиглобалістів у короткостроковій, середньо- та довгостроковій перспективі.

Варто розрізняти руйнівний та трансформістський напрям антиглобального руху.

Студенти після вивчення даної теми повинні усвідомити, що:

–антиглобальний рух як суттєвий політичний феномен буде існувати до тих пір, аж поки повноцінні політичні партії і профспілкові організації не вийдуть із стану кризи і не завершать період власної реорганізації;

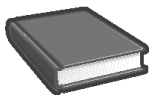
–антиглобальний рух спромігся істотно підірвати авторитет традиційних суспільних організацій (партій і профспілок), тим самим значною мірою послабивши останні;

–антиглобалісти не мають чіткого уявлення про цілі і завдання власного руху;

–антиглобалісти в організаційному плані опинилися у залежності від власного головного організатора — Інтернету, який є підконтрольним глобальному капіталізму.

ТЕМА 9. ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА ЯК ПРОГНОСТИЧНА РЕАЛЬНІСТЬ

Зміст теоретичної частини заняття:

- 9.1. Інтернаціоналізація світового відтворювального процесу.
- 9.2 Інтеграція економіки країни в світове господарство як чинник економічного зростання

9.3 Перспективні сценарії глобального розвитку

Вивчення даної теми слід спрямувати на виявлення найважливіших рис сучасного економічного розвитку в контексті посиленої інтернаціоналізації світового відтворювального процесу.

Необхідно вміти дати пояснення особливостям діяльності наступних суб'єктів світового господарства:

- державам з їх національними економіками;
- транснаціональних компаній;
- міжнародних організацій та інститутів (міжнародні банки, виробничо-торгові об'єднання);
- інтеграційних угруповань.

Особливу увагу слід звернути на особливості формування торгового балансу та платіжного балансу країни та їхнього впливу на загальноекономічний стан країни.

Також необхідно розглянути принципи роботи міжнародних фінансово-кредитних організацій та участь України в інтеграційних процесах світового господарства. Необхідно виокремити та проаналізувати прови наступних факторів, що стимулюють поглиблення міжнародної економічної інтеграції, які пов'язані із:

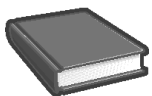
- економічним розвитком країн, груп країн та регіонів світу в умовах нерівномірного розподілу ресурсів;
- закономірностями науково-технічного прогресу;
- тенденціями демографічного розвитку;
- наявністю та необхідністю розв'язання глобальних проблем (енергетичної, продовольчої, екологічної, використання світового океану та космосу, економічного зростання та зростання народонаселення, економічної безпеки, роззброєння);
- різким скороченням відстаней за рахунок розвитку транспортно-комунікаційних мереж;
- ринковою "уніфікацією" економічного розвитку.

Важливим питанням є виокремлення перспективних сценарії глобального розвитку через зміни у формуванні інституційної архітектури світу.

ТЕМА 10.

РЕГУЛЯТИВНІ МЕХАНІЗМИ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Зміст теоретичної частини заняття:

10.1. Об'єктивність формування глобальної системи регулювання світогосподарських відносин

10.2. Проблеми глобальної регулюючої системи. Глобальні регуляторні інститути

10.3. Функції держави в умовах глобалізації

У даній темі необхідно обґрунтування об'єктивність формування глобальної системи регулювання світо господарських відносин. Необхідно розглянути фактори становлення глобальної регулюючої системи, зокрема:

по-перше, це широке і швидке розповсюдження інформаційних технологій і революційний за своїм змістом стрибок у галузі міжнародних комунікацій. Завдяки цьому стає можливим ефективно управляти складними міжнародними комплексами, складові яких розташовані в різних частинах світу.

по-друге, це значне піднесення ролі гуманітарного капіталу, що, у свою чергу, зумовлює інтенсивний розвиток міжнародної взаємодії у сферах освіти, науки, охорони здоров'я людини і довкілля, які перетворюються по суті на глобальні сфери людської активності.

Окремих питань слід виділити діяльність глобальних регуляторних інститутів. Зокрема:

1. Міждержавні (міжурядові) та недержавні. Переважна більшість міжнародних організацій - недержавні. Серед них велика кількість різноманітних асоціацій, союзів і фондів.

2. Універсальні, відкриті для всіх держав, і спеціалізовані, наприклад, регіональні чи галузеві міжнародні організації.

3. Організації загальної компетенції, що охоплюють всі сфери політичних, економічних, соціальних та культурних відносин (ООН, Рада Європи, Ліга арабських держав), і спеціальної компетенції, які здійснюють співробітництво в будь-якій визначеній сфері (Всесвітній поштовий союз, Міжнародна організація праці, Всесвітня організація охорони здоров'я).

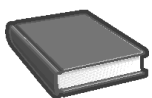
4. Міждержавні та наддержавні організації, рішення яких на відміну від рішень міждержавних організацій, безпосередньо поширюються на фізичних і юридичних осіб держав - членів організацій (наприклад, Рішення ЄС обов'язкові для всіх осіб в країнах ЄС).

5. Відкриті організації, до яких можна вільно вступати, і закриті, вступ до яких відбувається на запрошення першозасновників (наприклад, НАТО).

Також, потрібно вивчити функції держави в умовах глобалізації, стратегії транснаціональних та мультнаціональних компаній.

ТЕМА 11. МІЖНАРОДНІ СТРАТЕГІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Зміст теоретичної частини заняття:

11.1. Сутність, особливості та основні характеристики світового виробництва

11.2. Сучасні концепції міжнародної безпеки

Вивчення даної теми слід розпочати із виявлення сутності, особливостей та основних характеристик світового виробництва. Студенти повинні розуміти, яким чином підприємство може організувати свою роботу відповідно до викликів зовнішнього середовища.

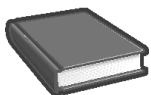
Також необхідно зрозуміти різницю між міжнародною та глобальною стратегією поведінки суб'єкта підприємницької діяльності на світовому ринку.

Дана тема передбачає вивчення сучасних концепцій міжнародної безпеки, зокрема слід розглянути концепції:

- а) рівноваги/балансу сил;
- б) відлякування;
- в) колективної безпеки і спільної (глобальної) безпеки;
- г) нейтральності, неучасті і мирного співіснування (менш популярні сьогодні).

ТЕМА 12. КОНКУРЕНТНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Зміст теоретичної частини заняття:

12.1. Головні вектори геополітичної спрямованості зовнішньоекономічних зв'язків України

12.2. Вплив проявів глобальної економіки на економічну позицію України: наслідки глобальної економічної кризи

Дана тема передбачає вивчення студентами на основі пройденого матеріалу та поточної економічної ситуації в Україні її можливостей в геополітичному просторі та зовнішньоекономічному середовищі зв'язків.

Також самостійно необхідно виявити вплив проявів глобальної економіки на економічну позицію України, охарактеризувати причини виникнення світових криз на держави різного рівня розвитку.

Методичне забезпечення самостійної роботи

Тестові завдання

1. На думку більшості вчених, глобалізація починається:
 - А) з епохи Великих географічних відкриттів (XV-XVII ст.)
 - Б) з епохи Реалізму (XIX ст.)
 - В) з епохи Відродження (XIII-XVI ст.)
 - Г) з епохи Декадансу (XIX-XX ст.)

2. Основним чинником, що зумовив можливість розвитку глобалізаційних процесів, було:
 - А) розвиток інституційного забезпечення соціальних процесів
 - Б) науково-технічна революція в області інформатики
 - В) встановлення світової гегемонії та посилення світового впливу США
 - Г) посилення явищ регіоналізації світового простору

3. Як співвідносяться між собою поняття «інтернаціоналізація» та «глобалізація»?
 - А) глобалізація є вищим щаблем інтернаціоналізації суспільного життя
 - Б) глобалізація єдиним щаблем інтернаціоналізації суспільного життя
 - В) глобалізація та інтернаціоналізація знаходяться на одному рівні ієрархії
 - Г) дані поняття взагалі невзаємопов'язані

4. Політична глобалізація передбачає:
 - А) посилення політичного впливу корпоративних структур на розвиток держав
 - Б) зміну традиційної ролі держави
 - В) зниження інтенсивності міждержавних політичних взаємодій
 - Г) всі відповіді правильні

5. Одним із проявів глобалізації є:
 - А) посилення національно центричних сил
 - Б) активізація діяльності транснаціональних компаній
 - В) виключення окремих держав із світового економічного простору
 - Г) усі відповіді правильні

6. За умов сучасної глобалізації, зазвичай:
 - А) держави є повністю незалежними у вирішенні власних фінансових та господарських питань
 - Б) держави не мають можливості самостійно вирішувати власні фінансові питання
 - В) держави не займаються вирішенням власних фінансових питань
 - Г) усі відповіді правильні

7. Яке з наведених визначень найповніше розкриває зміст поняття „глобалізація” та охоплює всі аспекти цього планетарного явища:
 - А) тривалий процес інтеграції національних економік світу з метою розв'язання глобальних проблем людства
 - Б) складне явище посилення взаємозалежності економік, що виникає у зв'язку з обміном товарів і послуг та потоками капіталів
 - В) процес завдяки якому досягнення, рішення і діяльність людей в одній частині земної кулі справляють значний вплив на окремих людей і їхні спільноти в усіх частинах світу
 - Г) явище посилення закритості економік окремих держав

8. Яке з наведених визначень найповніше розкриває зміст поняття „глобалізація”?
 - А) процес посилення взаємозв'язку національних економік країн світу, який виражається в утворенні світового ринку товарів і послуг, фінансів
 - Б) становлення глобального інформаційного простору, перетворення знання в основний елемент суспільного багатства

В) сукупність викликів і проблем сьогодення
Г) впровадження і домінування в повсякденній практиці міжнародних відносин і внутрішньополітичного життя народів принципово нових і універсальних ліберально-демократичних цінностей

9. Головними чинниками, які визначають поняття економічної глобалізації вважаються:

- А) торгівельні відносини
- Б) фінансові відносини
- В) суспільні відносини
- Г) усі відповіді правильні

10. Держави перестали прив'язувати вартість національних грошових одиниць до золота та долара після падіння:

- А) започаткування системи золотовалютного стандарту
- Б) падіння системи золотовалютного стандарту
- В) даний процес не пов'язаний із системою золотовалютного стандарту
- Г) правильної відповіді немає

11. Глобальна економіка включає в себе такі основні елементи:

- А) міжнародну науково-технічну сферу
- Б) світові ринки і міжнародну торгівлю
- Г) міжнародну валютно-фінансову систему
- Д) усі відповіді правильні

12. Хто вперше запровадив у науковий обіг поняття „глобалізація”?

- А) М. Месарович
- Б) Р. Робертсон
- В) М. Кастельс
- Г) усі відповіді правильні

13. Формування зони вільної торгівлі передбачає:

- А) скасування кордонів національних держав
- Б) скасування митних зборів і квот у торгівлі між країнами-учасницями при збереженні кожною з них національної торговельно-економічної політики щодо третіх країн
- В) встановлення єдиних митних тарифів щодо третіх країн, забезпечують реалізацію спільної зовнішньоторговельної політики
- Г) усі відповіді правильні

14. Формування митного союзу передбачає наступне:

- А) скасування кордонів національних держав
- Б) скасування митних зборів і квот у торгівлі між країнами-учасницями при збереженні кожною з них національної торговельно-економічної політики щодо третіх країн
- В) встановлення єдиних митних тарифів щодо третіх країн, забезпечують реалізацію спільної зовнішньоторговельної політики
- Г) усі відповіді правильні

15. Формування спільного ринку передбачає наступне:

- А) скасування кордонів національних держав
- Б) скасування митних зборів і квот у торгівлі між країнами-учасницями при збереженні кожною з них національної торговельно-економічної політики щодо третіх країн
- В) формування взаємно узгодженої економічної, бюджетної, грошово-кредитної, соціальної і науково-технічної політики

Г) усі відповіді правильні

16. Економічний (включаючи валютний) союз ґрунтується на:

А) створенні спільного економічного, валютно-фінансового, правового та інформаційного простору

Б) проведенні спільної економічної політики, уніфікації законодавства в межах певного союзу

В) створенні єдиного економічного простору з відповідною політичною надбудовою

Г) усі відповіді правильні

17. Політичний союз ґрунтується на:

А) переході країн-учасниць до спільної зовнішньої політики й політики безпеки, на впровадженні єдиного громадянства

Б) на посиленні співробітництва в судочинстві й у внутрішніх справах, на економічному співробітництві

В) стиранні кордонів національних держав

Г) усі відповіді правильні

18. Вкажіть причину поглиблення глобалізаційних процесів:

А) процес посилення співробітництва між країнами та посилення їх взаємозалежності

Б) посилення диспропорційності соціально-економічного розвитку країн та їх груп

В) науково-технічний прогрес

Г) потепління клімату на планеті

19. Якими показниками можна оцінити ступінь інтегрованості національної економіки у глобальну економічну систему?

А) розвиток політичної системи та наявність громадського суспільства в країні

Б) мотивація до праці

В) диверсифіковані форми міжнародних розрахунків

Г) співвідношення зовнішньоторговельного обороту і ВВП

20. Які показники демонструють ступінь інтегрованості національної економіки у глобальну економічну систему?

А) потік платежів роялті в країну та з країни, що пов'язані з передаванням технології

Б) ступінь демократичних свобод в країні

В) співвідношення зовнішньоторговельного обороту і ВВП

Г) рівень зовнішньої заборгованості країни

21. Яку ознаку матиме глобальна економіка?

А) відсутність будь-якої циклічності розвитку

Б) коливання від піку розвитку економіки до її депресивного стану будуть досить значними і частішими, ніж раніше

В) глобалізація ніяк не вплине на економічний цикл

Г) усі відповіді правильні

22. Чи треба підприємствам, що діють на національному рівні, орієнтуватися на глобальне конкурентне середовище?

А) Так, тому, що наявні лідери на глобальному рівні є джерелом конкурентних переваг, у тому числі і на національному рівні

Б) Ні, тому що без відповідної орієнтації підприємство може бути конкурентоспроможним на внутрішньому ринку, а врахування конкурентного середовища доцільно за умови виходу на зовнішні ринки

- В) Так, якщо підприємство працює виключно на зовнішніх ринках
Г) Ні, в жодному разі
23. Глобалізація стає причиною:
А) більшої поляризації країн
Б) вирівнювання умов економічної життєдіяльності у світовому масштабі
В) відсутності конкуренції
Г) усі відповіді правильні
24. Головними показниками глобалізації на світовому рівні є:
А) економічний взаємозв'язок між країнами, який відбивається на зустрічних потоках товарів, послуг, капіталу та ноу-хау
Б) ступень взаємозв'язку економіки кожної країни зі світовою економікою в цілому
В) пропорції прибутків, що стримали конкуруючі компанії окремої країни у всіх головних регіонах світу
Г) співвідношення зустрічних інвестицій з усім інвестованим у конкретну галузь капіталом
25. Виникнення глобальних проблем пов'язано:
А) із обмеженістю ресурсів, перенаселенням планети; порушенням екологічної рівноваги, інтернаціоналізацією
Б) із різноманітністю країн
В) із конкретною сферою життєдіяльності суспільства, із соціально-економічним становищем
Г) правильної відповіді немає
26. Головними показниками глобалізації на рівні окремої країни є:
А) ступінь взаємозв'язку економіки країни зі світовою економікою в цілому
Б) рівень взаємозв'язку конкурентоспроможності компаній в даній країні з їх конкурентоспроможністю в іншій країні
В) співвідношення обсягів зустрічної торгівлі з обсягом світового виробництва
Г) співвідношення зустрічних інвестицій з усім інвестованим у цю країну капіталом
27. Головними показниками глобалізації на рівні компанії є:
А) міжнародне розосередження надходжень від продажів та основних активів
Б) внутрішньофірмова торгівля напівфабрикатами, заготовками, готовою продукцією; внутрішньофірмові потоки технологій
В) взаємозв'язок конкурентоспроможності компанії в даній країні з конкурентоспроможністю в іншій країні
Г) концентрація капіталу, що зростає через активізацію та злиття компаній
28. Вчені називають основний шлях вирішення екологічних глобальних проблем світу:
А) забезпечення соціального розвитку господарства
Б) запровадження енергозберігаючих технологій
В) демілітаризація економіки, конверсія
Г) усунення злочинності, голоду, неграмотності людей
29. Глобальні проблеми характеризуються:
А) спільністю політичних, соціальних, економічних, науково-технічних та інших аспектів розвитку окремих країн
Б) інтернаціоналізацією виробничих процесів, які вимагають значних фінансових і матеріальних ресурсів

В) зв'язками та відносинами між державами й соціальними системами, суспільством у загальнопланетарному масштабі, які зачіпають життєві інтереси народів усіх країн і можуть бути розв'язані шляхом їх взаємодії

Г) правильної відповіді немає

30. До яких наслідків спричиниться глобалізація у політичній сфері?

А) до зникнення держави як основного інституту політичного устрою

Б) збереження і посилення ролі держави як антикризового інституту

В) формування системи глобального управління

Г) правильної відповіді немає

31. Кінцевим результатом глобалізації, як сподіваються багато фахівців, повинне стати:

А) загальне підвищення добробуту у світі

Б) зникнення фізичних кордонів між країнами

В) формування єдиного органу управління всіма національними економіками

Г) правильної відповіді немає

32. У якому напрямку глобалістики досліджуються філософські засади, сутність, генезис глобальних процесів, аналізуються найбільш істотні соціально-політичні і економічні перетворення?

А) філософсько-методологічний

Б) природничо-науковий

В) технологіко-економічний

Г) соціо-природничий

33. У якому напрямку глобалістики розглядається сучасний етап розвитку людства з точки зору природничих і точних наук?

А) філософсько-методологічний

Б) природничо-науковий

В) технологіко-економічний

Г) соціо-природничий

34. Який напрям дослідження глобалістики пов'язується з аналізом специфіки сучасного глобального етапу, що визначає конфігурації, темпи розвитку і зміст економічних процесів?

А) філософсько-методологічний

Б) природничо-науковий

В) технологіко-економічний

Г) соціо-природничий

35. Який напрям дослідження глобалістики спрямований на виявлення законів соціальної екології, оптимізація взаємодії суспільства і природи, екологізація виробництва?

А) філософсько-методологічний

Б) природничо-науковий

В) технологіко-економічний

Г) соціо-природничий

36. Який напрям дослідження глобалістики спрямований на виявлення законів соціальної екології, оптимізація взаємодії суспільства і природи, екологізація виробництва?

А) філософсько-методологічний

Б) природничо-науковий

В) технологіко-економічний

Г) соціо-природничий

37. Представником якої школи глобалістики був А. Печчеї?

- А) Межі зростання
- Б) Сталого розвитку
- В) Школа мітозу біосфер
- Г) Школа контрольованого глобального розвитку

38. Представником якої школи глобалістики був Л.Браун?

- А) Межі зростання
- Б) Сталого розвитку
- В) Школа мітозу біосфер
- Г) Школа контрольованого глобального розвитку

39. Представником якої школи глобалістики був І. Уоллерстайн?

- А) Межі зростання
- Б) Школа світ-системного аналізу
- В) Школа мітозу біосфер
- Г) Школа контрольованого глобального розвитку

40. До основних концепції, що полягли в основу глобалізації та виокремили ряд її напрямів відносяться:

- А) концепція „межі зростання”; концепція „розвитку центр-периферія”;
- Б) концепція „сталого розвитку”; концепція „універсального еволюціонізму”;
- В) концепція „контрольованого глобального розвитку”; концепція „системного комплексного дослідження”;
- Г) всі відповіді є вірні.

41. В основі глобальної стратегії лежить класичний геополітичний принцип, а саме:

- А) географічне середовище – держава – зовнішня політика, що являє собою систему поглядів на можливість та продуктивність використання просторових факторів міжнародних відносин в інтересах забезпечення національної безпеки;
- Б) чим краще географічно розташована країна, тим більше вона залучена до процесу глобалізації і більше отримує вигоди від нього;
- В) всесвітня кооперація – держава – регіон, що на підставі розповсюдження інформації дає можливість забезпечити сталий розвиток, збільшити співробітництво між країнами та зменшити різницю між багатими та бідними країнами.
- Г) правильної відповіді немає

42. Формування глобальної стратегії відбувається на підставі:

- А) концепції однополярного світу
- Б) концепції багатополярного світу
- В) всі відповіді вірні
- Г) вірної відповіді немає

43. На глобальне переміщення виробничого потенціалу впливає:

- А) зростаюча мобільність капіталу, потужний потік кредитування країн третього світу
- Б) зусилля багатонаціональних інститутів
- В) прогресу у сферах транспортування та телекомунікацій
- Г) усі відповіді правильні

44. Які з глобальних проблем можна віднести до тих, що виникають у процесі взаємодії природи та суспільства?
А) надійне забезпечення людства продовольством
Б) відносини між державами з різним економічним устроєм
В) подолання економічної відсталості багатьох країн світу
Г) усі відповіді правильні
45. Які з глобальних проблем можна віднести до тих, що виникають у процесі взаємодії природи та суспільства?
А) надійне забезпечення людства продовольством
Б) проблеми збереження навколишнього середовища
В) подолання економічної відсталості багатьох країн світу
Г) усі відповіді правильні
46. Які з глобальних проблем можна віднести до проблем суспільних взаємовідносин?
А) надійне забезпечення людства продовольством
Б) відносини між державами з різним економічним устроєм
В) подолання економічної відсталості багатьох країн світу
Г) усі відповіді правильні
47. Які з глобальних проблем можна віднести до проблем суспільних взаємовідносин?
А) надійне забезпечення людства продовольством
Б) відносини між державами з різним економічним устроєм
В) локальні та регіональні кризи
Г) усі відповіді правильні
48. Поляризація світової економіки вважається:
А) позитивним явищем
Б) негативним явищем
В) нейтральним явищем
Г) усі відповіді правильні
49. Нееквівалентний зовнішньоекономічний обмін між центром і периферією світової економіки є:
А) позитивним явищем
Б) негативним явищем
В) нейтральним явищем
Г) усі відповіді правильні
50. «Боргова піраміда» виникає в результаті?
А) здійснення нових позик на погашення попередніх боргів
Б) здійснення нових позик на погашення дефіциту бюджету
В) здійснення нових позик на погашення дефіциту платіжного балансу
Г) усі відповіді правильні
51. За останнє десятиліття співвідношення рівня доходів багатих і бідних, «золотого» і «бідного» мільярдів планети...
А) скоротилося
Б) збільшилося
В) залишилося незмінним
Г) не оцінювалося світовими організаціями

52. Які документи регулюють процеси розв'язання глобальних проблем в світовому масштабі?

- А) Декларація Стокгольмської конференції ООН
- Б) Всесвітня хартія природи
- В) Конституція України
- Г) Статут Європейського Союзу

53. Міжнародна технічна та фінансова допомога для виконання конкретних проектів щодо розв'язання глобальних проблем на теренах України надається в межах діяльності:

- А) Глобального екологічного фонду;
- Б) Міжнародного банку реконструкції та розвитку;
- В) Міжнародного агентства з атомної енергетики (МАГАТЕ);
- Г) усі відповіді правильні

54. Вкажіть закономірності глобалізації:

- А) зростання масштабів глобалізації
- Б) стрімке прискорення процесів глобалізації
- В) посилення глобальної інтеграції
- Г) усі відповіді правильні

55. Зростання масштабів глобалізації та стрімке прискорення її темпів є процесами:

- А) паралельними
- Б) взаємовиключними
- В) незалежними
- Г) правильної відповіді немає

56. Зростання масштабів глобалізації та посилення глобальної інтеграції є процесами:

- А) паралельними
- Б) взаємовиключними
- В) незалежними
- Г) правильної відповіді немає

57. Глобальний «егоїзм» країн-лідерів приводить до:

- А) вирівнювання доходів населення в світовому масштабі
- Б) глобальної нерівності доходів
- В) зникнення кордонів національних держав
- Г) усі відповіді правильні

58. Проблеми світу розвинуті країни, зазвичай, схильні вирішувати з позицій:

- А) своїх національних і групових інтересів
- Б) глобальних інтересів всього людства
- В) інтересів США
- Г) правильної відповіді немає

59. Процеси глобальної інтеграції сьогодні паралельно йдуть процеси:

- А) диференціації та роз'єднаності світу
- Б) економічного зростання усіх без виключення країн
- В) зростання доходів усього населення
- Г) усі відповіді правильні

60. Цивілізації є ... світовими утвореннями:

- А) національними

- Б) регіональними
- В) наднаціональними
- Г) усі відповіді правильні

61. Так, за Ю. Павленком, розрізняють цивілізаційні світи:

- А) Китайсько-Далекосхідний
- Б) Індійсько-Південноазійський
- В) Мусульмансько-Афразійський
- Г) Макрохристиянський
- Д) усі відповіді правильні

62. Взаємодія цивілізацій відбувається у двох площинах:

- А) зіткнення цивілізацій
- Б) зростання взаємопроникнення цивілізацій
- В) виникнення нових цивілізацій
- Г) правильної відповіді немає

63. Головними цінностями цивілізації - економічного лідера сучасності (Західно-християнської) є:

- А) домінанта ринкового господарства
- Б) пріоритетність раціонального знання
- В) принцип законності та захисту прав людини
- Г) усі відповіді правильні

64. Головними цінностями традиційних цивілізацій є:

- А) співпадіння суб'єктів влади та власності
- Б) переваги глибинного, традиційного, сакрального знання
- В) відносно низький рівень незалежності окремої особистості
- Г) усі відповіді правильні

65. Міжцивілізаційна взаємодія позначена:

- А) швидкою інтенсифікацією міжцивілізаційних відносин
- Б) потужним впливом Західно-християнської цивілізації на процеси економічних перетворень в межах інших цивілізацій
- В) зникненням усіх цивілізацій окрім Західно-християнської
- Г) усі відповіді правильні

66. Західно-християнська цивілізація отримує на данному етапі розвитку наступні проблеми:

- А) зростає соціальне розшарування, поділ на високопрофесійних фахівців та низькокваліфікованих виконавців
- Б) зростає відчуження окремих осіб від сприйняття дійсності, її віртуалізація
- В) збільшується інформаційний шум
- Г) усі відповіді правильні

67. Найбільш істотно світова економічна криза 2007-2010 рр. позначилась на економіці ... цивілізаційних просторів:

- А) католицько-протестантського
- Б) православного
- В) конфуціансько-буддиського
- Г) ісламського

68. Вкажіть цивілізаційні простори, які продемонстрували економічне зростання в період кризи 2007-2010 рр.

- А) католицько-протестантський
- Б) православний
- В) конфуціансько-буддистський
- Г) ісламський

69. Міжцивілізаційна конкуренція в 21 столітті:

- А) наростає
- Б) послаблюється
- В) нівелюється
- Г) зникає повністю

70. Дайте визначення цивілізації. Це - :

- А) соціокультурний простір буття, що стосується і формується на основі універсальних цінностей, які виражаються у світових релігіях, системах моралі, права і мистецтва
- Б) соціокультурний простір буття, що стосується і формується на основі універсальних цінностей, які виражаються у локальних звичаях
- В) соціокультурний простір буття, що формується виключно на основі національних традицій окремої держави
- Г) правильної відповіді немає

71. До критерії цивілізації відносять:

- А) спільну релігію
- Б) наявність специфічного мистецтва
- В) наявність політичної структури управління
- Г) усі відповіді правильні

72. Ключовими елементами цивілізації як цілісної системи є:

- А) економічна
- Б) соціальна
- В) політична
- Г) культурно-психологічна
- Д) усі відповіді правильні

73. Механізми регулювання економічних процесів відносяться до ... підсистеми цивілізації:

- А) соціальної
- Б) політичної
- В) культурно-психологічної
- Г) економічної

74. Культурні норми та цінності відносяться до ... підсистеми цивілізації:

- А) соціальної
- Б) політичної
- В) культурно-психологічної
- Г) економічної

75. Які держави представляють так звані «авангардні» цивілізації?

- А) Японія
- Б) країни Західної Європи
- В) Росія

Г) Австралія

76. Які держави представляють цивілізації з приблизно середньосвітовим рівнем розвитку?

- А) Латиноамериканські країни
- Б) країни Східної Європи
- В) Китай
- Г) Японія

77. «Глобальну тріаду» формують наступні країни та групи країн:

- А) Японія
- Б) Росія
- В) США
- Г) країни Європейського Союзу

78. Глобалізм можна вважати:

- А) однорідним явищем в розрізі країн
- Б) «різношвидкісним» процесом, який переживає фази прискорення та сповільнення
- В) постійним явищем, яке володіє сталими ознаками та не змінюється з часом
- Г) усі відповіді правильні

79. За сучасною світовою ієрархією постіндустріальне суспільство відноситься до рівня...

- А) центр
- Б) напівпериферія
- В) периферія
- Г) правильної відповіді немає

80. За сучасною світовою ієрархією індустріальне суспільство відноситься до рівня...

- А) центр
- Б) напівпериферія
- В) периферія
- Г) правильної відповіді немає

81. За сучасною світовою ієрархією традиційне суспільство відноситься до рівня...

- А) центр
- Б) напівпериферія
- В) периферія
- Г) правильної відповіді немає

82. Неоліберальна модель розвитку є ефективною для:

- А) малих монополізованих економік
- Б) розвинутих економік
- В) економік постіндустріального суспільства
- Г) усі відповіді правильні

83. МВФ та Світовий Банк переважно реалізують інтереси:

- А) найменш розвинутих країн
- Б) США та ряду західних розвинутих країн
- В) Китаю
- Г) правильної відповіді немає

84. Найбільш глобалізованим є:

- А) ринок капіталів
- Б) ринок трудових ресурсів
- В) ринок матеріальних ресурсів
- Г) правильної відповіді немає

85. Вестернізація передбачає:

- А) культурна асиміляція Центральною цивілізацією інших немодернізованих територій та становлення глобальної цивілізації з гомогенізованою культурою
- Б) культурна асиміляція Буддиською цивілізацією інших немодернізованих територій та становлення глобальної цивілізації з гомогенізованою культурою
- В) повне фінансове поглинання Центральною цивілізацією інших цивілізацій
- Г) усі відповіді правильні

86. Які заходи застосовують антиглобалісти для стримування глобалізаційних тенденцій в короткотерміновій перспективі?

- А) зрив конференцій, самітів урядів глав держав та наднаціональних організацій
- Б) реорганізація або анулювання діючих національних організацій
- В) бойкот діяльності окремих транснаціональних компаній
- Г) правильної відповіді немає

87. Які заходи застосовують антиглобалісти для стримування глобалізаційних тенденцій в середньостроковій перспективі?

- А) зрив конференцій, самітів урядів глав держав та наднаціональних організацій
- Б) реорганізація або анулювання діючих національних організацій
- В) бойкот діяльності окремих транснаціональних компаній
- Г) правильної відповіді немає

88. Які заходи застосовують антиглобалісти для стримування глобалізаційних тенденцій в довгостроковій перспективі?

- А) зрив конференцій, самітів урядів глав держав та наднаціональних організацій
- Б) реорганізація або анулювання діючих національних організацій
- В) усунення соціальних, економічних розбіжностей між державами
- Г) правильної відповіді немає

89. Сукупність антиглобалістських рухів можна розділити на наступні групи:

- А) помірковане крило антиглобалізму
- Б) руйнівне крило антиглобалізму
- В) праве крило антиглобалізму
- Г) ліве крило антиглобалізму

90. Помірковане крило антиглобалізму очолює:

- А) АТТАК (Асоціація громадян за оподаткування фінансових операцій)
- Б) ООН
- В) НАТО
- Г) МВФ

91. Яку структуру може мати світ у майбутньому із врахуванням сучасних тенденцій глобалізації?

- А) території і регіони більшою мірою будуть інтегровані у глобальні економічні та політичні системи
- Б) залишаться окремі національні і регіональні угруповання
- В) всі країни стануть більш закритими до світової спільноти

Г) держави ліквідують національні кордони

92. Якою є сучасна міжнародна політика?

- А) монолітною, послідовною в просторовому аспекті
- Б) переважно втілює інтереси окремих держав та регіонів
- В) монолітною, послідовною в часовому аспекті
- Г) абсолютно справедливою

93. До яких наслідків може привести економічний глобалізм?

- А) до збільшення свободи дій підприємств (корпорацій) в національних межах
- Б) до втрати самостійної діяльності на мікрорівні
- В) до об'єднання мікро та макрорівнів
- Г) повної уніфікації податкового законодавства усіх без виключення країн

18. Для того щоб успішно існувати у світовій глобальній системі та не втратити національної ідентичності, нації потрібно:

- А) переглянути свої традиційні цінності для їх максимального узгодження із загальноприйнятими;
- Б) намагатися захистити свої основні цінності, адаптуючи другорядні до загальноприйнятих
- В) повністю підпорядкувати національні цінності до світових
- Г) всі відповіді правильні

94. Трансформація – це:

- А) перехід
- Б) зміна форми, характеру певної системи
- В) розвиток
- Г) усі відповіді правильні

95. Оберіть найбільш повне визначення. Трансформація – це:

- А) дія або процес зміни форми, вигляду, природи або характеру суспільства або окремої структури
- Б) дія або процес зміни форми, вигляду, природи економічної системи
- В) перехід від одного стану економічної системи до іншого
- Г) правильної відповіді немає

96. Вкажіть типи парадоксів, які виникають в результаті глобалізаційних процесів:

- А) домашнього зміщення (зсуву) капіталу
- Б) Паретто
- В) Філдстайна-Харіоке
- Г) низької мобільності нетто-потоків капіталу

97. За якою ознакою фінансові кризи поділяються на національні, регіональні та світові?

- А) за характером прояву
- Б) за просторовою ознакою
- В) за тривалістю впливу
- Г) правильної відповіді немає

98. За якою ознакою фінансові кризи поділяються на валютно-фінансові та фінансово-економічні?

- А) за характером прояву

- Б) за просторовою ознакою
- В) за тривалістю впливу
- Г) правильної відповіді немає

99. Як можна поділити фінансові кризи за просторовою ознакою?

- А) національні
- Б) регіональні
- В) світові
- Г) континентальні

100. За характером прояву фінансові кризи поділяються на:

- А) валютно-фінансові
- Б) фінансово-економічні
- В) фінансово-інформаційні
- Г) усі відповіді правильні

101. Криза світової валютної системи, яка виражається в неспроможності діючих міжнародних механізмів валютного регулювання належним чином забезпечити безперебійне здійснення платіжно-розрахункових і капітальних операцій, називається:

- А) валютно-фінансова
- Б) фінансово-інформаційні
- В) фінансово-економічна
- Г) усі відповіді правильні

102. Суб'єктами світового господарства є:

- А) держави з їх національними економіками
- Б) ТНК
- В) міжнародні організації та інститути (міжнародні банки, виробничо-торгові об'єднання)
- Г) інтеграційні угруповання
- Д) усі відповіді правильні

103. У яких напрямках розвивається міжнародний поділ праці:

- А) виробничому
- Б) часовому
- В) територіальному
- Г) географічному

104. Міжнародний поділ праці, відповідно до якого різні виробники утворюють лінійний технологічний ланцюжок і виконують ряд послідовних технологічних операцій, називається:

- А) вертикальний
- Б) горизонтальний
- В) послідовний
- Г) циклічний

105. Міжнародний поділ праці, відповідно до якого виготовлення окремими виробниками компонентів, з яких потім збирається технічно чи технологічно складений виріб, називається:

- А) вертикальний
- Б) горизонтальний
- В) послідовний
- Г) циклічний

106. Аспект міжнародного поділу праці, який передбачає спеціалізацію окремих країн на виробництві окремих продуктів чи їх частин для світового ринку, називається:

- А) виробничий
- Б) часовий
- В) територіальний
- Г) географічний

107. Торговий оборот держави формує:

- А) експорт держави
- Б) імпорт держави
- В) золотовалютні резерви держави
- Г) усі відповіді правильні

108. Основним показником, що характеризує включення держави у світову торгівлю, є:

- А) платіжний баланс
- Б) торговий оборот
- В) торгівельна спеціалізація
- Г) усі відповіді правильні

109. Співвідношення між сумою платежів, одержаних країною з-за кордону та сумою платежів, здійснених нею за кордоном за певний відрізок часу - це:

- А) платіжний баланс
- Б) торговий оборот
- В) торгівельна спеціалізація
- Г) усі відповіді правильні

110. Платіжний баланс буває:

- А) активний
- Б) пасивний
- В) нейтральний
- Г) усі відповіді правильні

111. У яких формах може відбуватися державне регулювання міжнародної торгівлі?

- А) економічний протекціонізм
- Б) вільна торгівля
- В) нуліфікація
- Г) усі відповіді правильні

112. Джерело захисту внутрішнього ринку країни від іноземних товарів, стимулювання вітчизняної економіки і розширення експорту товарів – це:

- А) економічний протекціонізм
- Б) вільна торгівля
- В) нуліфікація
- Г) усі відповіді правильні

113. Засобами протекціонізму як державної політики захисту внутрішнього ринку є:

- А) митні платежі
- Б) тарифи
- В) квоти, ліцензії
- Г) усі відповіді правильні

114. Митні платежі є засобом:

- А) економічного протекціонізму
- Б) вільної торгівлі
- В) нуліфікації
- Г) усі відповіді правильні

115. Тарифи є засобом:

- А) економічного протекціонізму
- Б) вільної торгівлі
- В) нуліфікації
- Г) усі відповіді правильні

116. Квоти та ліцензії є засобами:

- А) економічного протекціонізму
- Б) вільної торгівлі
- В) нуліфікації
- Г) усі відповіді правильні

117. Платежі за транспортування імпортованих товарів є засобами:

- А) економічного протекціонізму
- Б) вільної торгівлі
- В) нуліфікації
- Г) усі відповіді правильні

118. Форма державного регулювання зовнішньої торгівлі, яка ґрунтується на відміні митних платежів, тарифів та ліцензій, називається:

- А) економічним протекціонізмом
- Б) вільною торгівлею
- В) нуліфікацією
- Г) усі відповіді правильні

119. Кліринг – це:

- А) взаємні погашення боргів шляхом поставки товарів
- Б) система зв'язку та погашення взаємних виплат
- В) очищення платіжного балансу
- Г) правильної відповіді немає

120. Для якого виду інтеграційного об'єднання характерним є те, що учасники обмежуються відміною митних обмежень у взаємній торгівлі?

- А) зона вільної торгівлі
- Б) митний союз
- В) спільний ринок
- Г) економічний союз

121. Для якого виду інтеграційного об'єднання характерним є вільне переміщення товарів?

- А) зона вільної торгівлі
- Б) митний союз
- В) спільний ринок
- Г) економічний союз

122. Для якого виду інтеграційного об'єднання характерним є те, що ліквідовуються усякі бар'єри між країнами не лише для переміщення товарів, а й робочої сили і капіталів?

- А) зона вільної торгівлі

- Б) митний союз
- В) спільний ринок
- Г) економічний союз

123. Для якого виду інтеграційного об'єднання характерним є наявність спільного ринку із проведенням єдиної економічної політики?

- А) зона вільної торгівлі
- Б) митний союз
- В) спільний ринок
- Г) економічний союз

124. МВФ відіграє важливу роль у наступних процесах:

- А) стежити за виконанням своїми членами правил поведінки у галузі валютно-фінансових відносин
- Б) податкового регулювання національних ринків
- В) надавати ресурси для фінансування дефіцитів платіжних балансів тим країнам, які цього потребують
- Г) усі відповіді правильні

125. За якими типами програм складаються кредитні відносини України із міжнародними фінансово-кредитними організаціями та іншими державами?

- А) програма системної трансформації економіки
- Б) "стенд-бай" – програма короткострокового фінансування (12-13 місяців), спрямована на здійснення першочергових заходів, необхідних для досягнення макроекономічної стабільності
- В) програма розширеного фінансування 3 роки - більше уваги структурним реформам
- Г) усі відповіді правильні

126. Програма короткострокового фінансування (12-13 місяців), спрямована на здійснення першочергових заходів, необхідних для досягнення макроекономічної стабільності, називається:

- А) програма розширеного фінансування
- Б) програма «стенд-бай»
- В) програма структурного фінансування
- Г) правильної відповіді немає

127. Світовий банк – група споріднених організацій, до яких входять:

- А) Міжнародний банк реконструкції та розвитку
- Б) Міжнародна асоціація розвитку
- В) Міжнародна фінансова корпорація
- Г) усі відповіді правильні

128. Міжнародний банк реконструкції та розвитку входить в структуру:

- А) МВФ
- Б) Світового банку
- В) ООН
- Г) НАТО

129. При злитті фірм, які виробляють подібні або однорідні товари з метою їх подальшої реалізації через спільну систему розподілу і отримання при цьому додаткового прибутку, має місце ... інтеграція.

- А) горизонтальна
- Б) вертикальна
- В) циклічна

Г) паралельна

130. Об'єднання фірм, які функціонують у різних виробничих циклах, називається ... інтеграція.

- А) горизонтальна
- Б) вертикальна
- В) циклічна
- Г) паралельна

131. Взявши за ознаку класифікації кількість полюсів влади, що координують світогосподарські процеси, інституційний устрій може набути наступного вигляду:

- А) уніполярна система
- Б) бі- чи триполярна система
- В) поліполярна система
- Г) будь який варіант можливий

132. Концепція країни-гегемона, концепція глобального уряду, концепція антитерористичного уряду відносяться до можливого сценарію розвитку світової економіки:

- А) уніполярної системи
- Б) бі- чи триполярної системи
- В) поліполярної системи
- Г) правильної відповіді немає

133. Які існують об'єктивні причини вибору багатовекторності зовнішньоекономічних зв'язків України?

- А) наявність відповідних виробничих ресурсів;
- Б) наявність і певна структура експортного потенціалу;
- В) потреби країни нинішні і перспективні;
- Г) рівень розвитку ринкових відносин у світі

134. До організаційної структури мегарівня регулювання можна віднести:

- А) управляючі механізми ТНК чи МНК; наднаціональні органи влади; міжнародні інтеграційні об'єднання
- Б) урядові та неурядові національні організації
- В) всі відповіді є вірні
- Г) вірної відповіді немає

Термінологічний словник

Антиглобалізм - форма радикального протесту проти глобалізації та встановлення нового світового порядку.

Валова міграція - сукупна міграція, сумарне число осіб, які прибули в країну і вибули з неї за певний період часу.

Валюта - будь-який платіжний засіб, використовуваний для міжнародних розрахунків, грошова одиниця країни.

Валютна монополія - виключне право держави на здійснення операцій з іноземною валютою, золотом та іншими валютними цінностями.

Валютне застереження - умова торговельних, кредитних та інших міжнародних угод, що забезпечує страхування кредиторів та експортерів від ризику курсових втрат.

Валютний демпінг - експорт товарів і послуг за нижчими від світових цінами з країн зі знеціненою валютою до країн зі стійкою валютою з метою одержання курсового прибутку.

Валютний кліринг - міжурядові угоди про обов'язковий залік взаємних міжнародних вимог і зобов'язань.

Валютний коридор - встановлені межі коливань валютного курсу, які держава зобов'язується підтримувати.

Валютний курс - ціна грошової одиниці однієї країни, виражена в грошових одиницях іншої країни.

Валютний ризик - ризик втрат, пов'язаний зі зміною зі зміною курсу іноземної валюти щодо національної.

Валютний союз - об'єднання країн, які встановили межі взаємних коливань курсів своїх національних валют.

Валютні інтервенції - операції центрального банку з купівлі (продажу) іноземної валюти з метою впливу на обмінний курс національної валюти.

Валютні обмеження - урядові заходи з регламентації операцій з валютами інших держав.

Валютні резерви - централізовані запаси іноземної валюти, золота та міжнародних платіжних засобів, що слугують для покриття дефіциту платіжного балансу, здійснення платежів по міжнародних розрахунках.

Вашингтонський консенсус - макроекономічна політика, яка вимагає виконання 10 рекомендацій: підтримка фіскальної дисципліни (мінімальний дефіцит бюджету); пріоритетність у державних видатках охорони здоров'я, освіти й інфраструктури; зниження граничних ставок оподаткування; лібералізація фінансових ринків для підтримки реальної процентної ставки по кредитах на низькому рівні; вільний обмінний курс національної валюти; лібералізація зовнішньої торгівлі (в основному за рахунок зниження ставок імпортного мита); зниження обмежень для прямих іноземних інвестицій; приватизація; дерегулювання економіки; захист прав власності.

Велика відкрита економіка - національна економіка, експорт та імпорт якої становлять значну частку відповідних світових показників.

Виграш від торгівлі - економічний ефект, який отримують країни-учасниці міжнародної торгівлі, коли кожна з них спеціалізується на торгівлі тим товаром, у виробництві якого має порівняльну перевагу.

Відкрита економіка - національна економіка, пов'язана з економіками інших країн потоками експорту, імпорту та фінансових операцій.

Вільна економічна зона - частина національної економіки зі спеціальним правовим режимом економічної діяльності національних та іноземних підприємницьких структур, в межах якого

держава встановлює спрощену процедуру реєстрації та функціонування господарських одиниць, систему пільг щодо оподаткування, кредитування, субсидування та орендної плати.

Внутрішня субсидія - державна грошова виплата, спрямована на підтримку національних виробників імпортоконкуруючих товарів та побічну дискримінацію імпорту на внутрішньому ринку.

ГАТТ - Генеральна угода про торгівлю та тарифи - багатостороння міжнародна угода про основні принципи, норми і правила взаємної торгівлі країн-учасниць (1947-1994 рр.).

Генеральна торгівля - обсяг зовнішньоторгового обороту країни з врахуванням вартості транзитних товарів.

Глобалізація - процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації.

Глобалізація світової економіки - процес підвищення ступеня інтегративності національних економік, їх взаємозалежності до такої міри, коли дії одного з суб'єктів світової економіки зачіпають інтереси всіх (або багатьох) інших (тобто набувають глобального характеру).

Глобальні проблеми людства - проблеми, що стосуються всіх країн світу і вирішення яких можливе лише в результаті спільних дій світового співтовариства (війни, екологія, забезпеченість продовольством, космос і Світовий океан, охорона здоров'я, демографія та ін.).

Гнучкий (плаваючий) валютний курс - курс валюти, який вільно змінюється під впливом попиту на валюту та її пропонування.

Голландська хвороба (ефект Гронінгена) - негативний вплив збільшення обсягів експорту одних галузей і підвищення реального обмінного курсу національної валюти на інші галузі і економіку в цілому.

Девальвація - офіційне зниження курсу валюти за режиму фіксованого валютного курсу.

Демонетизація золота - відміна офіційної ціни золота, золотих паритетів, державного та міждержавного контролю за світовими ринками золота; перетворення грошей на звичайний ринковий товар та особливий ліквідний актив.

Дефолт - криза зовнішньої заборгованості країни; визнання країною власної неспроможності сплатити борги у строк і в повному обсязі; загрожує країні втратою закордонних активів та іншими міжнародними санкціями; призводить до скорочення обсягів іноземних інвестицій, зовнішньої торгівлі, унеможливорює подальші зовнішні запозичення.

Диверсифікація валютних резервів - регулювання структури валютних резервів шляхом включення до їх складу різних валют.

Дисконтна політика - політика зміни центральним банком облікової ставки з метою регулювання валютного курсу та впливу на стан платіжного балансу.

„Добровільні“ експортні обмеження - форма нетарифних кількісних торговельних обмежень, яка передбачає обмеження експорту експортером товарів.

Доларизація - витіснення національної грошової одиниці стабільнішою іноземною валютою, яка заміщує її у виконанні функцій засобу обігу, платежу та нагромадження цінності.

Економічна безпека - стан економіки, що забезпечує її зовнішню незалежність від інших держав та міжнародних фінансово-кредитних організацій і внутрішню стабільність.

Економічна інтеграція - процес зближення і взаємоприспосовування всіх структур національних господарств, наслідком якого є довгострокова технічна, технологічна та економічна взаємозалежність країн-учасниць.

Економічна регіоналізація - зближення господарств певного регіону на основі високого рівня інтернаціоналізації економічного розвитку з поступовим формуванням єдиного господарського комплексу.

Економічний союз - процес економічної взаємодії країн, зближення господарських механізмів, який набирає форми міждержавних угод і погоджено регулюється міждержавними органами.

Експорт - вивезення і продаж товарів (надання послуг) за кордоном.

Експортна квота - виражена у відсотках питома вага експорту країни у її ВВП за той же період, яка характеризує роль країни як продавця на світовому ринку; один з показників відкритості економіки.

Експортна субсидія - нетарифний фінансовий інструмент зовнішньоторговельної політики, державна грошова допомога, спрямована на підтримку національних експортерів та побічну дискримінацію іноземних виробників.

Експортне кредитування - нетарифний фінансовий інструмент зовнішньоторговельної політики, передбачає фінансове стимулювання національних виробників до збільшення експорту.

Експортовані товари - товари, які можуть переміщуватись між різними країнами.

Ефективна ставка мита (ефективний митний тариф) - реальний рівень митного оподаткування кінцевих імпортованих товарів, визначений з врахуванням митного обкладення проміжної імпортованої продукції.

Євро - єдина валюта країн Європейського Союзу, запроваджена у 1999 р.

Євровалюти - вільно конвертовані валюти, переведені на рахунки іноземних банків і функціонуючі поза межами національних кордонів країни-емітента.

Євrorинок - сегмент світового ринку позичкових капіталів, на якому банки здійснюють депозитно-кредитні операції у євровалютах.

Євродолари - долари США, розміщені приватними особами та організаціями різних країн за межами США, у т.ч. в європейських банках, для депозитно-кредитних операцій.

Європейський банк реконструкції та розвитку - міжнародний фінансово-кредитний інститут, який надає фінансову допомогу країнам Центральної та Східної Європи для проведення ринкових реформ, здійснює фінансування розвитку приватного сектора економіки.

Знецінення валюти - зменшення вартості національної валюти відносно іноземної за режиму плаваючого валютного курсу.

Зовнішній борг - це загальна сума заборгованості країни по зовнішніх позиках, яку становлять непогашені кредити та несплачені за них відсотки.

Зовнішньоторговельне сальдо - різниця вартісних обсягів експорту та імпорту.

Зовнішньоторговельний баланс - сумарний експорт за відрахуванням сумарного імпорту.

Зовнішньоторговельний оборот - сума різниці вартісних обсягів експорту та імпорту.

Зовнішня торгівля - сукупність обмінних операцій товарами і послугами окремої країни з іншими країнами світу.

Золотий стандарт - міжнародна валютна система, що ґрунтувалася на офіційній фіксації золотого вмісту одиниці національної валюти і зобов'язаннях центральних банків купувати і продавати національну валюту в обмін на золото.

Золотодев'язний стандарт - форма золотого стандарту, за якою національні банкноти розмінюються не на золото, а на девізи (іноземні валюти), які можуть розмінюватися на золото.

Золотозливковий стандарт - форма золотого стандарту, за якою граничний обсяг національних валют обмінюється на золоті зливки певної ваги та проби.

Золотомонетний стандарт - форма золотого стандарту, яка характеризується вільним обігом золотої монети з певним незмінним вмістом грошової одиниці; національні валюти обмінюються на золото.

Зона вільної торгівлі - одна з форм міжнародної економічної інтеграції, яка передбачає скасування країнами-учасницями митних бар'єрів у взаємній торгівлі за збереження кожною з них національних митних тарифів у торгівлі з іншими країнами.

Зона преференційної торгівлі - зона пільгової торгівлі, що виникає внаслідок укладання двома або декількома країнами, які мають намір інтегруватися, торговельних угод, згідно з якими вони зменшують взаємні тарифи, зберігаючи існуючий рівень тарифів в торгівлі з третіми країнами.

Імміграція - в'їзд громадян однієї країни в іншу країну на постійне або тривале тимчасове проживання.

Імпорт - купівля і ввезення товарів (отримання послуг) з-за кордону.

Імпортна квота - виражена у відсотках питома вага імпорту країни у її ВВП за той же період, що характеризує залежність країни від світових ринків; один з показників відкритості економіки.

Інвестиційний клімат - це сукупність політичних, економічних, соціальних і правових факторів, що визначають умови здійснення, ефективність і міру ризику підприємницької діяльності, а відтак міру привабливості національної економіки для іноземних інвесторів.

Індекс глобалізації - агрегований показник, який відображає рівень залученості країни до глобалізаційних процесів.

Інжиніринг - контрактна форма надання на комерційній основі інженерно-консультаційних послуг виробничого та науково-технічного характеру, які охоплюють широкий комплекс заходів з підготовки техніко-економічного обґрунтування проектів, проведення науково-дослідних робіт, монтажу і використання куплених або орендованих машин і устаткування, нагляду, випробовування, гарантійного і післягарантійного обслуговування тощо.

Інтернаціоналізація економічного розвитку - виникнення стійких економічних зв'язків між країнами, в результаті яких усі форми взаємодії економічних суб'єктів набувають міжнародного характеру.

Інтраіндустріальна торгівля - торгівля між країнами диференційованими продуктами однієї галузі.

Квота - форма нетарифних кількісних торговельних обмежень, яка передбачає обмеження імпорту (експорту) певною кількістю або сумою на визначений термін; граничний обсяг певного товару, який дозволяється експортувати (імпортувати) протягом певного періоду.

Комбіноване мито - мито, яке нараховується у відсотках до митної вартості товарів з визначенням граничної величини суми з одиниці товару.

Компенсаційне мито - мито, яким обкладаються імпортні товари, при виробництві яких застосовувалася субсидія; спрямоване проти конкурентної переваги, отриманої іноземною фірмою завдяки експортній субсидії.

Конвертованість валюти - здатність валюти країни вільно, без будь-яких обмежень обмінюватися на іноземну валюту, як для резидентів, так і для нерезидентів, а також функціонувати у всіх операціях без обмежень.

Консалтинг - надання інформаційно-консультаційних послуг з широкого кола питань економічної діяльності (розробка концепцій розвитку, програм приватизації та реструктуризації, бізнес-планування, експертиза фінансової та інвестиційної діяльності, маркетингові дослідження, управління персоналом та ін.).

Контракти „під ключ“ - форма міжнародної передачі технологій, яка передбачає укладання контракту на будівництво об'єкта та повну його підготовку до експлуатації.

Копірайт (право відтворення) - форма правового захисту авторських прав, яка забороняє копіювати та відтворювати головно твори мистецтва та літератури; документ, який засвідчує ексклюзивне право автора літературного, аудіо- та відео- твору на його показ і відтворення.

Котирування валют - спосіб визначення валютних курсів.

Лібералізація торгівлі - усунення перешкод і обмежень на шляху міжнародної торгівлі.

Лізинг - довгострокова оренда машин, обладнання, транспортних засобів тощо.

Ліцензійна угода - основна форма міжнародної передачі технологій; міжнародна торговельна угода, за якою власник винаходу або технічних знань (ліцензіар) надає іншій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання у визначених межах своїх прав на технологію за певну плату.

Ліцензійні платежі - винагорода ліцензіару, виплачувана ліцензіатом за використання предмету ліцензійної угоди.

Ліцензування - форма регулювання зовнішньоекономічної діяльності через надання державними органами дозволів (ліцензій) на експорт або імпорт певної кількості товару за певний період часу й заборони неліцензованої торгівлі, може бути складовою квотування.

Лондонський клуб - консультативний комітет найбільших приватних банків-кредиторів з проблем реструктуризації приватної заборгованості країн-боржників.

Масштаби вибуття - число емігрантів, що вибули за кордон з країни за певний період часу.

Масштаби прибуття - число іммігрантів, які прибули в країну з-за кордону за певний період часу.

Маятникова міграція - періодичний або часто повторюваний виїзд населення на роботу, як правило, у сусідню країну.

Меркантилізм - теоретична концепція XVII-XVIII ст., прихильники якої розглядали обмеження імпорту та стимулювання експорту як засіб збільшення багатства країни.

Митний союз - узгоджене скасування групою країн національних митних тарифів і запровадження спільного митного тарифу і єдиної системи нетарифного регулювання торгівлі щодо третіх країн; об'єднання держав з метою здійснення політики колективного протекціонізму.

Мито - непрямий податок на товари, що експортуються чи імпортуються протягом певного періоду, виконує фіскальну і захисну функції.

Міграційне сальдо - чиста міграція, різниця між числом осіб, які прибули в країну і вибули з неї за певний період часу.

Міграція робочої сили - переміщення працездатного населення з одних країн в інші з метою працевлаштування.

Міжнародна економіка - складна система взаємопов'язаних і взаємозалежних національних господарств, яка функціонує за законами ринкової економіки.

Міжнародна економічна інтеграція - процес зближення, взаємоприспосування і поступового об'єднання національних економічних систем, сучасна найрозвинутіша форма інтернаціоналізації економічного розвитку.

Міжнародна кооперація - об'єднання зусиль виробників декількох країн у виробництві певних видів товарів для світового ринку.

Міжнародна макроекономіка - частина міжнародної економіки, яка вивчає закономірності функціонування відкритих національних економік і світового господарства в цілому.

Міжнародна мікроекономіка - частина міжнародної економіки, яка вивчає закономірності руху між країнами товарів та факторів їх виробництва.

Міжнародна передача технологій - міждержавне переміщення науково-технічних досягнень, здійснюване на комерційній або безоплатній основі.

Міжнародна спеціалізація - стійка орієнтація національних економік на виробництво певної продукції з метою її реалізації на світовому ринку;

Міжнародна торгівля - обмін товарами і послугами між продавцями і покупцями різних країн, опосередкований обміном валют.

Міжнародне запозичення та кредитування - надання і одержання економічними суб'єктами різних країн валютних та товарних ресурсів у борг на певний термін зі сплатою проценту за їх використання.

Міжнародне технічне сприяння - допомога, яка надається міжнародними організаціями (ООН, МВФ, Світовим банком, ОЕСР та ін.) та розвиненими країнами на двосторонній або багатосторонній основі, спрямована на підвищення технологічного рівня її отримувачів - країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою.

Міжнародний аукціон - форма публічної купівлі-продажу товарів на основі цінового змагання покупців.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) - багатостороння міжурядова валютно-кредитна організація зі статусом спеціалізованої установи ООН, яка становить інституційну основу світової валютної системи.

Міжнародний кредит (позиковий капітал) - кошти, які переміщуються від кредиторів одних країн до позичальників інших з метою одержання відсоткового доходу.

Міжнародний науково-технологічний обмін - сукупність економічних відносин між іноземними контрагентами з приводу використання результатів науково-технічної діяльності, що мають наукову і практичну цінність.

Міжнародний поділ праці - стійка концентрація виробництва певної продукції в окремих країнах, яка визначає їх спеціалізацію в міжнародному обміні, вищий ступінь розвитку суспільного поділу праці.

Міжнародний рух капіталу - міждержавне переміщення фінансових та матеріальних активів з метою одержання більшого, ніж у країні походження, прибутку.

Міжнародні економічні відносини - система господарських зв'язків між національними економіками різних країн, що ґрунтується на міжнародному поділі праці.

Міжнародні інвестиції (підприємницький капітал) - кошти, які прямо чи опосередковано вкладуються у виробництво за кордоном з метою одержання прибутку.

Міжнародні товарні біржі - постійно діючі оптові ринки, на яких здійснюється купівля-продаж однорідних товарів з чіткими і стійкими якісними характеристиками, що відповідають уніфікованій системі стандартизації.

Міжнародні торги (тендери) - змагальна форма міжнародної торгівлі, за якої покупці оголошують конкурс для продавців на постачання товару з певними техніко-економічними характеристиками.

Неекспортовані товари - товари, які споживаються лише в країні, де були вироблені; не переміщуються поміж країнами і не є об'єктом міжнародної торгівлі.

Непряме котирування - оцінка одиниці національної валюти певною кількістю іноземної валюти.

Нерезиденти - всі інституційні одиниці, які постійно перебувають на території іноземної держави, навіть якщо вони є філіями інституційних одиниць даної країни.

Нетарифні торговельні обмеження - регулювання міжнародних потоків товарів і послуг за допомогою кількісних (квотування, ліцензування, „добровільні“ експортні обмеження), прихованих (державні закупівлі, вимоги вмісті місцевих компонентів, технічні бар'єри, податки за збори), фінансових (субсидії, кредитування, демпінг) інструментів.

Ноу-хау - контрактна форма передачі інтелектуальної власності у вигляді сукупності технічних, організаційно-економічних та інших знань, втілених у відповідній документації, навичках і виробничому досвіді, що мають комерційну цінність і необхідні для освоєння нової техніки і технологій, впровадження досконаліших методів управління та ін.

ОПЕК - організація країн-експортерів нафти; картель, створений у 1961 р. 13-ма головними нафтодобувними країнами Азії, Африки і Латинської Америки з метою контролю над цінами і видобутком сирової нафти, яку експортують його члени і на яких припадає значна частка світового експорту нафти.

Офшорний бізнес - бізнес компаній у центрах спільного підприємництва за межами країни, в якій він зареєстрований, але не підпадає під дію національного законодавства, отримує пільговий режим для фінансово-кредитних операцій з іноземними резидентами в іноземній валюті.

Офшорні зони - території, де діють податкові, валютні та інші пільги для нерезидентів, які мають свої рахунки і фірми на цих територіях, але здійснюють операції виключно з іншими країнами.

Парадокс Леонт'єва - результат емпіричних досліджень, здійснених В.Леонт'євим, який суперечив основним висновкам теорії Хекшера-Оліна, оскільки з'ясувалося, що в експорті США переважали відносно більш праце-місткі товари, а в імпорті - капіталомісткі.

Паризький клуб - неформальна організація урядів головних держав-кредиторів світу, яка здійснює нагляд за зовнішньою заборгованістю та реструктуризацію державних зовнішніх боргів.

Паритет купівельної спроможності - співвідношення валют за їхньою купівельною спроможністю відносно певного набору товарів і послуг.

Пасивний торговельний баланс - перевищення імпорту країни над її експортом.

Платіжний баланс - систематизований звіт про всі економічні операції між даною країною та рештою країн світу; фіксує всі грошові потоки до країни і з країни; складається з чотирьох розділів: рахунку поточних операцій, рахунку руху капіталу, статистичних розходжень та офіційних розрахунків.

Подорожчання валюти - підвищення вартості національної валюти відносно іноземної за режиму плаваючого валютного курсу.

Портфельні інвестиції - вкладення капіталу в іноземні цінні папери, які не забезпечують інвестору реального контролю над об'єктом інвестування.

Постійна (безповоротна) міграція - виїзд населення на постійне місце проживання в іншу країну.

Преференційне мито - мито, яке застосовується до товарів, які походять з країн, що розвиваються; має нижчі пільгові ставки; дозволяє штучно підвищити конкурентоспроможність продукції певних країн.

Природна перевага - здатність країни виробляти певні товари з відносно нижчими витратами завдяки кліматичним умовам або наявності природних ресурсів.

Протекціонізм - державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції шляхом застосування тарифних і нетарифних інструментів торговельної політики.

Пряме котирування - оцінка одиниці іноземної валюти певною кількістю національної валюти.

Прямі іноземні інвестиції - довгострокові капіталовкладення за кордоном у матеріальні чи фінансові активи з метою отримання підприємницького доходу (прибутку), які забезпечують іноземному інвестору контроль об'єктами, в які інвестовано капітал.

Рахунок капіталу і фінансових операцій - розділ платіжного балансу, який відображає рух приватних інвестицій, державних дарів та позик.

Рахунок поточних операцій - розділ платіжного балансу, який підсумовує різницю між усім експортом та імпортом як товарів, так і послуг, а також враховує чисті факторні доходи та односторонні поточні трансферти.

Реальний валютний курс - відносна ціна експортованих товарів, виражена через ціну неекспортованих товарів.

Ревальвація - офіційне підвищення курсу валюти за режиму фіксованого валютного курсу.

Реекспорт - вивезення товарів, раніше ввезених з-за кордону, які не піддавалися переробці у даній країні, а також товарів, проданих на міжнародних аукціонах, товарних біржах та ін.

Режим найбільшого сприяння - надання країнами-учасницями ГАТТ/СОТ одна одній всіх прав, привілеїв та пільг у торгівлі, якими у них користується будь-яка третя держава.

Резервна валюта - національна валюта провідних країн та міжнародні валюти, які використовуються для обслуговування міжнародних розрахунків та зберігаються банками як резерви для здійснення розрахунків.

Резиденти - всі інституційні одиниці, які постійно перебувають на території даної країни, незалежно від їх громадянства чи належності капіталу.

Реімпорт - ввезення з-за кордону раніше вивезеного з даної країни товару без будь-якої його переробки в країні закордону.

Реінвестиції - повторні, додаткові вкладення коштів, отриманих раніше у вигляді доходів від інвестиційних операцій.

Реструктуризація боргу - погоджені між боржниками і кредиторами заходи, спрямовані на підтримку платоспроможності боржників.

Рівень мультивалютності - частка іноземної валюти в загальному обсязі монетарної маси, виражена у відсотках.

Римський клуб - створена у 1968 р. міжнародна неурядова організація, яка об'єднує представників світової політичної, фінансової, культурної і наукової еліти для дослідження глобальних проблем людства з метою оптимізації його розвитку.

Роялті - одна з форм виплат винагороди при торгівлі ліцензіями, яка передбачає періодичні процентні відрахування від фактично отриманого прибутку або обсягу продаж при комерційному використанні ліцензії.

Світове господарство - сукупність національних господарств країн світу в їх єдності та взаємодії, заснована на мобільності факторів виробництва.

Світовий банк - міжурядова інвестиційна організація з фінансування проєктів, які сприяють економічному прогресу країн, що розвиваються (конкретних об'єктів інфраструктури: транспорту, зв'язку, енергетики).

Світовий ринок - сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, що склалася на основі міжнародного поділу праці.

Світовий товарооборот - виражена у доларах США сумарна вартість обсягів експорту всіх країн світу.

СОТ - міжнародна економічна організація, створена у 1995 р. з метою лібералізації міжнародної торгівлі задля економічного розвитку.

Специфічне мито - мито, яке нараховується у встановленому грошовому розмірі на одиницю товару, що експортується або імпортується.

Спеціальні права запозичення (SDR) - міжнародний резервний актив країн-членів МВФ; паритет СДР визначається на основі середньозваженої величини паритетів валют п'яти найпотужніших країн-членів МВФ.

Стратегічні транснаціональні альянси - глобальна форма довгострокового міжкорпоративного співробітництва компаній різних країн задля здійснення спільної фінансової, інноваційної, інвестиційної, маркетингової та операційної діяльності.

Тарифна ескалація - підвищення рівня митного оподаткування товарів в міру зростання ступеня їх обробки.

Тарифна квота - різновид мита, ставка якого залежить від обсягу імпорту товару.

Територія пріоритетного розвитку - частина території країни, на якій у законодавчому порядку створено сприятливі умови для активізації економічного розвитку певних галузей, видів діяльності та соціально-економічного прогресу.

Технологічна ємність торгівлі - коефіцієнт (або процент), який відображає питому вагу витрат на дослідження і розробки у загальному обсязі витрат виробництва і торгівлі товарами окремих галузей.

Технополіси - найвища форма інтеграції продуктивних сил, венчурного (інноваційного) капіталу, фінансово-кредитних інституцій, держави у процесі виробництва з метою поглиблення НТР і створення інформаційного суспільства.

Тимчасова міграція - міграція, яка передбачає повернення мігрантів на батьківщину по закінченні певного терміну; носить ротаційний характер.

Товарний знак (фірмова марка) - одна з форм правового захисту технологій; зареєстрований у встановленому порядку символ певної фірми (малюнок, графічне зображення, аббревіатура, ім'я засновника та ін.), що слугує індивідуалізації виробника товару і не може бути використаний іншими суб'єктами без офіційного дозволу власника.

Транснаціоналізація - процес розширення і зміцнення діяльності транснаціональних корпорацій - крупних компаній, національних за формуванням капіталу та інтернаціональних за його діяльністю та сферою контролю.

Транснаціональна корпорація - корпорація, головна компанія якої належать капіталу однієї країни, а філії розміщені у багатьох країнах світу; національна за капіталом та контролем, міжнародна за сферою діяльності.

Умови торгівлі - співвідношення індексів цін експортованих товарів та імпортованих товарів; кількість товарів інших країн, які отримує дана країна на одиницю власних товарів, що експортуються.

Ф'ючерсний контракт - угода про купівлю-продаж валюти на певну дату в майбутньому за ціною, зафіксованою на момент укладання контракту.

Фіксований валютний курс - офіційно встановлене співвідношення між національними валютами, яке допускає тимчасове відхилення від нього не більше $\pm 2,25\%$.

Форвардний контракт - угода про купівлю-продаж товарів (фінансових інструментів) в обумовлений термін за ціною, встановленою при укладанні контракту.

Франчайзинг - угода, за якою одна сторона (франчайзер) зобов'язується передати іншій стороні (франчайзі) за винагороду на визначений строк комплекс виключних прав на використання товарного знаку, технологічного процесу, спеціалізованого обладнання, ноу-хау, комерційної інформації, а також інших передбачених договором об'єктів виключних прав (франшизу).

Фритредерство (свобода торгівлі) - політика мінімального державного втручання у зовнішню торгівлю, яка складається під впливом вільних сил попиту на товари та їх пропонування.

Хайринг - середньострокова (від 1 до 6-5 років) оренда машин, обладнання, транспортних засобів тощо.

Хеджування - система укладання строкових контрактів та угод, що враховує імовірні зміни валютних курсів або цін товарів у майбутньому з метою уникнути втрат від цих змін.

Чисте плавання - курсоутворення без втручання центрального банку у функціонування валютного ринку.

Чистий експорт - різниця між експортом та імпортом товарів.

Чисті зарубіжні активи країни - чистий експорт капіталу, різниця між його експортом та імпортом.

Орієнтовні питання на екзамен

1. Сутність і природа глобалізації.
2. Ознаки та чинники глобалізації.
3. Показники та форми прояву глобалізації.
4. Основні тенденції глобалізації.
5. Етапи розвитку глобалізації.
6. Позитивні наслідки сучасної глобалізації.
7. Негативні наслідки глобалізації економіки.
8. Джерела конкурентоспроможності в глобальній економіці.
9. Глобалізм і національна економіка.
10. Економічна безпека держави умовах глобалізації.
11. Економічна диктатура держави.
12. Державно-корпоративний глобалізм.
13. Взаємозв'язок та відмінності регіоналізації та глобалізації.
14. Поняття „новий регіоналізм” та його недоліки.
15. Проблеми глобальної регулюючої системи.
16. Глобальні регуляторні інститути.
17. Вплив глобальної регулюючої системи СОТ на розвиток світової економіки.
18. Світовий ринок у системі міжнародних економічних відносин.
19. Особливості функціонування сучасних глобальних ринків.
20. Глобалізація ринків та глобалізація виробництва.
21. Глобалізація світового фінансового ринку.
22. Глобалізація товарних ринків.
23. Теорії світової торгівлі.
24. Міжнародна торгова політика.
25. Сучасні тенденції розвитку світової торгівлі.
26. Регулювання торгівлі в системі глобальної зовнішньоекономічної діяльності.
27. Міжнародна торгівля послугами.
28. Прямі та портфельні інвестиції.
29. Вільні економічні та офшорні зони.
30. Світовий ринок праці.
31. Сутність глобальної міграційної політики.
32. Роль США у світовій економіці.
33. Євросоюз у глобальній економіці.
34. Японія та Китай у глобальній економіці.
35. Інші країни світу в регіональній економічній інтеграції.

36. Місце України у вимірах глобального розвитку.
37. Україна та СОТ.
38. Економічні проблеми інтеграції України в ЄС.
39. Транскордонна єврорегіоналізація України.
40. Глобалізація на рівні компанії.
41. Глобалізація на рівні окремої галузі.
42. Глобалізація на рівні країни.
43. Глобалізація на світовому рівні.
44. Глобалізація як історичне явище і феномен.
45. Еволюція наукових концепцій глобалізації.
46. Передумови глобалізації.
47. Характеристика основних проблем глобалізації економіки.
48. Сучасні ідеологічні концепції формування глобальних стратегій.
49. Ринок і держава. Відмінність між національними та корпоративними інтересами.
50. Взаємозв'язок та відмінності регіоналізації та глобалізації.
51. Особливості формування глобальної системи регулювання світогосподарських відносин.
52. Проблеми глобальної регулюючої системи.
53. Глобальні регуляторні інститути.
54. Оцінка ефективності глобальних регуляторних інститутів і проблеми їх реформування.
55. Глобалізація товарних та фінансових ринків.
56. Досягнення сучасних глобальних ринків.
57. Глобальна економіка та „філософія світового виробництва”.
58. Характерні риси глобального виробництва.
59. Особливості сучасного ринку міжнародної торгівлі.
60. Наслідки економічної політики протекціонізму для міжнародної торгівлі.
61. Основи функціонування СОТ та їх значення для міжнародної торгівлі.
62. Глобальний ринок капіталів та його сегменти.
63. Феномен «офшоризації» у глобальній економіці.
64. Глобальні ринки робочої сили.
65. Валютні надходження від трудових мігрантів та їх роль для країни.
66. Сучасний феномен китайської моделі розвитку економіки.
67. Євросоюз у глобальній економіці.
68. Головні вектори геополітичної спрямованості зовнішньоекономічних зв'язків України.
69. Вплив проявів глобальної економіки на економічну позицію України.
70. Євроінтеграція та її альтернативи для України.
71. Сучасна методологія глобалістики.
72. Суперечності розвитку і дуалізм глобальної економіки.
73. Сутність альтерглобалізму та форми його вираження.
74. Прогнозування глобальної економіки та його перспективи.
75. Конкурентна стратегія України та її оцінка.

Перелік рекомендованої літератури

Основна

1. Білорус О.Г. Глобалізація та безпека розвитку / О.Г. Білоус, Д.Г. Лук'яненко – К.: КНЕУ, 2001.
2. Білорус О.Г. Економічна система глобалізму / О.Г. Білоус. – К.:КНЕУ, 2000.
3. Білорус О.Г. Глобальні трансформації та стратегії розвитку / О.Г. Білоус, Д.Г. Лук'яненко. – К.: ВІПОЛ, 1998.
4. Гальчинський А.С. Суперечності реформ у контексті цивілізаційного процесу / А.С. Гальчинський. – К.: Українські пропілеї, 2001.
5. Глобальна економіка XXI століття: людський вимір: монографія / за заг. ред. Д.Г. Лук'яненка, А.М. Поручника; М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". – К.: КНЕУ, 2008. – 421 с.
6. Глобальна економіка: навч. посібник / Т.В. Кальченко; М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". – К.: КНЕУ, 2009. – 364 с.
7. Глобальна економіка: підручник / І.О. Бочан, І.Р. Михасюк. – К.: Знання, 2007. – 404 с.
8. Глобальна економіка: методологія системних досліджень: Монографія / Т.В. Кальченко. – К.: КНЕУ, 2006. – 248 с.
9. Глобальна економіка: навч. посібник / П. П. Мазурок [та ін.] ; заг. ред. Б.М. Одягайло; М-во освіти і науки України. – Львів: Магнолія-2006, 2009. – 206 с.

Додаткова

1. Богомолов О. Т. Анатомія глобальної економіки / О. Т. Богомолов. – М. : ІКЦ "Академкнига", 2004.
2. Дятлов С. А. Структурные элементы, противоречия и показатели глобальной экономики / С. А. Дятлов. – СПб. : Изд. Филологического факультета СПбГУ, 2004.
3. Капица Л. М. Индикаторы мирового развития / Л. М. Капица, Л. И. Шохина. – М. : Изд. "Экономика. Право. Политика. Безопасность", 2005
4. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс. – М. : Вече, 2004.
5. Корнейчук Б. В. Информационная экономика : учебное пособие Б. В. Корнейчук. – СПб. : Изд. "Питер", 2005.
6. Ли Ли Донг-Джин Международная экономическая интеграция / Донг-Джин Ли. – М. : Изд. "Экономист", 2006.
7. Ломакин В. К. Мировая экономика / В. К. Ломакин. – М. : ЮНИТИ, 2005.
8. Національна економіка : навчальний посібник / Н. І. Бережна, М. С. Бріль, Л. В. Єфремова та ін. ; за заг. ред. канд. екон. наук, доцента В. М. Філатова. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 200 с.
9. Практикум з навчальної дисципліни "Макроекономіка" для студентів всіх спеціальностей усіх форм навчання / укл. О. М. Крюкова, О. М. Кліменко, М. С. Бріль та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 108 с.
10. Региональная экономика / под редакцией проф. В. Н. Видя-пина, проф. М. В. Степанова. – М. : ИНФРА-М, 2005.

Інформаційні ресурси

1. Handbook of Statistics // United Nations Conference on Trade and Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unctad.org/en/Pages/Publications/Handbook-ofStatistics.aspx>
2. International Human Development Indicators [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hdrstats.undp.org/en/tables/>

3. International Information: Documents, Publications, and Electronic Information of International Governmental Organizations / Ed. by Peter I. Hajnal. – Englewood, CO: Libraries Unlimited, 1997. – 531 с.
4. International Information: Documents, Publications, and Electronic Information of International Governmental Organizations. Volume 2 / Ed. by Peter I. Hajnal. – Englewood, CO: Libraries Unlimited, 2001. – 402 с.
5. Morrison A. M. International Government Information and Country Information: A Subject Guide / Andrea Marie Morrison, Barbara J. Mann. – Westport, CT: Greenwood Publishing Group, 2004. – 298 с.
6. The World Bank. Data [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://data.worldbank.org/>
7. Tourism Factbook // World Tourism Organization [Электронный ресурс]. – Режим до- ступу : <http://www.e-unwto.org/content/v486k6/?v=search>
8. UNCTAD Handbook of Statistics // Encyclopedia of the Nations [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.nationsencyclopedia.com/WorldStats/UNCTAD-Handbook-ofStatistics.html>
9. UnctadStat - Statistical database [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://unctadstat.unctad.org/ReportFolders/reportFolders.aspx>
10. UNdata [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://data.un.org/>